

«لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَا تَبْعُوكَ»

سوره توبه آیه ۴۲

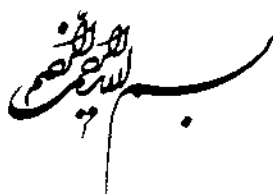
ای رسول اگر این مردم را برای منفعت آنی و فوری و سفر کوتاه تفریحی دعوت کنی، البته تو را پیروی خواهند کرد.

سیمای گردشگری ارسنجان

تحقیق و تألیف:

محمد مهدی زارعی

انتشارات نوید شیراز

سرشناسه	زارعی، محمد مهدی، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	سیمای گردشگری ارسنجان / تحقیق و تالیف محمدمهدی زارعی.
مشخصات نشر	شیراز: نوید شیراز، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۲۰۸ص: مصور (بخشی رنگی).
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۲-۲۲۶-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۸۱ - ۱۸۵.
موضوع	گردشگری -- ایران -- ارسنجان
موضوع	گردشگری
موضوع	ارسنجان -- کتاب های راهنما
رده بندی کنگره	DSR۲۰۷۳/۷۳۲ ۱۳۹۱
رده بندی دیویی	۹۵۵/۶۲۷۸ ۴۲
شماره کتابشناسی ملی	۸۱۲۹۳۵

سیمای گردشگری ارسنجان

تحقیق و تالیف: محمدمهدی زارعی

طرح جلد: سعید فضلی □ لیتوگرافی و چاپ: واصف □ تیراژ: ۱۵۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۱ □ حق چاپ محفوظ

ناشر: انتشارات نوید شیراز

دفتر شیراز - تلفن ۶۲-۲۲۲۶۶۶۱ نمابر ۲۲۲۹۶۷۶-۰۷۱۱ □ ص.پ.: ۷۱۳۶۵/۶۶۶

دفتر تهران - تلفن ۵۹۴۵-۸۸۹۰۵۹۴۵ نمابر ۱۵۲۲-۸۸۹۲۱-۰۲۱

پست الکترونیکی: info@navideshiraz.com

وب سایت: www.navideshiraz.com

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۲-۲۲۶-۸ ISBN: 978-600-192-226-8

۷۵۰۰ تومان

سپاسگذاری

اکنون که به لطف و کرامت الهی تألیف کتاب خود را به پایان رسانده ام بر خود واجب می‌دانم سپاسدار سرورانی باشم که همت خود را بدرقه راهم نموده‌اند. از اساتید معزز، جناب آقای دکتر مجید منتظری و سرکار خانم دکتر ویکتوریا عزیزیان که با راهنمایی‌های خردمندانه، باب توان را به رویم گشودند. از خداوند سبحان توفیق و بهره‌مندی را برای آن‌ها خواهانم.

هم‌چنین از زحمات بی دریغ مادر و همسر که با اعطای بذل وجود خویش، زمینه ارتقاء علمی اینجانب را فراهم نموده و همواره مشوق من در این راه خطیر بوده‌اند، سپاسگذاری می‌نمایم.

در پایان از فرزندانم علی و عارف، به دلیل تحمل مشکلات ناشی از تألیف اینجانب و هم‌چنین آقایان اکبر اسکندری، که در چاپ کتاب و ولی قهرمانی و رضا باقری، به علت همراهی در پاره‌ای از کار این پژوهش کمال تشکر را دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۱	چکیده
۲۶	فصل اول: کلیات
۲۸	مقدمه
۳۰	بیان مسئله و اهمیت موضوع
۳۲	پیشینه پژوهش
۳۳	اهداف پژوهش
۳۳	کاربرد نتایج پژوهش
۳۳	فرضیه‌های پژوهش
۳۴	روش پژوهش
۳۵	محدودیت‌های پژوهش
۳۵	ابزار پژوهش
۳۵	داده‌های پژوهش
۴۰	فصل دوم : اندیشه‌های نظری
۴۰	مقدمه
۴۱	سفر در اسلام
۴۲	آیه‌های قرآن
۴۲	احادیث و روایات
۴۳	واژه‌های متشابه و متضاد با گردشگری
۴۴	تعاریف گردشگری
۴۴	مفاهیم پایه گردشگری

۴۴	واژه شناسی
۴۵	نمونه‌هایی از بار مفهومی و معانی نهفته در کلمه گردشگری
۴۵	ایجاد صلح
۴۶	تمیز فرد جهانگرد (در گذشته) و فرد گردشگر (در امروز)
۴۶	مبدأ و امور مبدأ
۴۶	مسیر سفر
۴۷	مقصد
۴۷	تبلیغات
۴۷	زمان
۴۸	سازمان جهانی جهانگردی
۴۹	تفاوت جهانگردی و گردشگری
۵۰	تاریخچه جهانگردی در جهان
۵۱	انواع گردشگری
۵۱	از نظر محدوده جغرافیایی و سیاسی
۵۱	گردشگری داخلی
۵۲	گردشگری خارجی
۵۲	از نظر انگیزه و هدف
۵۲	گردشگری فرهنگی
۵۳	گردشگری مذهبی و زیارتی
۵۳	گردشگری بازرگانی و تجاری
۵۴	گردشگری درمانی
۵۴	گردشگری ورزشی
۵۴	گردشگری سیاسی
۵۴	طبیعت گردی
۵۵	گردشگری ماجرا جویانه
۵۵	گردشگری تفریحی
۵۶	پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گردشگری
۵۶	پیامدهای مثبت گردشگری

۵۶	پیامدهای مثبت اقتصادی
۵۶	ایجاد اشتغال
۵۶	کسب درآمد ارزی و بهبود تراز پرداخت‌ها
۵۷	ضرایب تکاثر گردشگری
۵۸	درآمدهای مالیاتی
۵۸	تعادل منطقه‌ای
۵۹	پیامدهای مثبت اجتماعی و فرهنگی
۶۰	پیامدهای مثبت زیست محیطی
۶۱	پیامدهای منفی گردشگری
۶۱	پیامدهای منفی اقتصادی
۶۲	پیامدهای منفی اجتماعی و فرهنگی
۶۴	پیامدهای منفی زیست محیطی
۶۵	ارزیابی پیامدهای زیست محیطی
۶۵	ویژگی‌های بارز گردشگری
۶۶	برنامه‌ریزی گردشگری
۶۷	انواع برنامه‌ریزی گردشگری
۶۷	برنامه‌ریزی راهبردی (استراتژیک)
۶۸	برنامه‌ریزی جامع و آینده نگر
۶۸	طبیعت گردی
۶۸	تعریف طبیعت گردی
۶۹	مشارکت کنندگان طبیعت گردی
۷۱	طبیعت گردی و گردشگری پایدار
۷۲	فرصت‌ها و تهدیدهای طبیعت گردی
۷۴	سیستم تعیین موقعیت جهانی ماهواره‌ای (GPS)
۷۵	کاربردهای گیرنده GPS
۷۶	چگونگی نمایش مختصات جغرافیایی نقاط روی دستگاه GPS
۷۷	آمایش گردشگری
۷۸	نتیجه گیری

فصل سوم: ویژگی‌های جغرافیایی شهرستان ارسنجان

۸۲	مقدمه
۸۲	موقعیت
۸۴	سابقه تاریخی
۸۶	مطالعات اقلیمی
۸۷	پوشش گیاهی
۸۸	مطالعات زمین شناسی
۸۹	تقسیمات سیاسی
۸۹	راه‌های ارتباطی
۹۰	وضعیت فرهنگی و اجتماعی ارسنجان
۹۱	ارسنجان سومین شهر ایمن خاور میانه
۹۲	استراتژی‌های به کار رفته در راستای برنامه جامع ایمن
۹۲	نتایج بدست آمده بعد از گذشت ۲ سال
۹۴	ویژگی‌های جمعیتی
۹۶	فعالیت‌های اقتصادی
۹۶	نتیجه گیری

فصل چهارم: جاذبه‌های گردشگری شهرستان ارسنجان

۱۰۲	مقدمه
۱۰۳	فهرست مهمترین جاذبه‌های طبیعت گردی شهرستان‌های فارس
۱۰۴	جاذبه‌های طبیعت گردی شهرستان ارسنجان
۱۰۶	جنگل‌ها
۱۰۶	جنگل بناب
۱۰۷	قسمت شمالی جنگل بناب (پارک جنگلی بناب)
۱۰۸	قسمت جنوبی جنگل بناب (اردوگاه شهید رجایی)
۱۰۹	جنگل تنگ اشکن
۱۰۹	جنگل خلیل بیگ
۱۱۰	اهمیت حفاظت از جنگل‌ها
۱۱۱	دریاچه طشک (قسمت شمالی پارک ملی بختگان)

۱۱۴	جاذبه‌های کوهنوردی
۱۱۴	ارتفاعات کوه خم
۱۱۵	ارتفاعات کوه سیاه (قلات) و کوه چنار
۱۱۶	چشمه‌ها
۱۱۶	چشمه‌های گمیان (گمبون)
۱۱۷	چشمه چک چک
۱۱۷	چشمه گردنه
۱۱۸	سنگ و درخت
۱۱۸	اشکفت‌ها (غارها)
۱۱۹	غار ضحاک
۱۱۹	پیر باصفا
۱۲۰	اشکفت آبی
۱۲۰	اشکفت پیروکی (پرستو)
۱۲۰	اشکفت گوهردان
۱۲۰	پیرقوچ
۱۲۱	سنگ برترکیده
۱۲۱	سرو فیجان (پیچو)
۱۲۴	جاذبه‌های انسانی
۱۲۴	مقدمه
۱۲۵	آثار تاریخی
۱۲۵	تل تیموران
۱۲۶	ایوان قدمگاه
۱۲۷	بندوبست گمبون (گمیان)
۱۲۸	بندوبست
۱۲۹	بند تنگ اشکن
۱۲۹	قنات‌ها
۱۳۰	حوض بی بی
۱۳۱	آسیاب‌های ارسنجان

۱۳۱	قصر منوچهر
۱۳۱	تل کاخ
۱۳۲	قلعه گچی
۱۳۳	قلانخوار
۱۳۴	تل شرابی
۱۳۴	آثار مذهبی
۱۳۴	امامزادگان
۱۳۵	مسجد جامع عتیق
۱۳۵	مدرسه سعیدیه
۱۳۶	گلزار شهدا و گلستان شهدای گمنام
۱۳۷	اماکن اقامتی
۱۴۰	نتیجه گیری

فصل پنجم: آمایش جاذبه‌های گردشگری شهرستان ارسنجان با تأکید بر

طبیعت گردی

۱۴۴	مقدمه
۱۴۶	آمایش راه‌های ارتباطی
۱۴۷	شاخص اقلیم آسایش گردشگری (TCI) ارسنجان
۱۴۷	مقدمه
۱۴۹	روش پژوهش
۱۴۹	داده‌های مورد استفاده
۱۵۲	روش محاسبه مؤلفه‌های TCI
۱۵۲	محاسبه Cid و Cia
۱۵۳	محاسبه نمره بارش
۱۵۴	محاسبه نمره ساعات آفتابی
۱۵۴	محاسبه نمره باد
۱۵۶	تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۵۹	ایرادهای وارده بر TCI
۱۶۰	شناسایی و آمایش ارتفاعات کوه خم

۱۶۰	مقدمه
۱۶۱	موقعیت کوه خم
۱۶۲	نحوه انجام کار
۱۶۳	مسیرهای صعود به ارتفاعات کوه خم
۱۶۷	روش‌های دسترسی به مسیرها و صعود به ارتفاعات
۱۶۸	زندگی کوچ نشینی و وجود چاه‌های عشایری
۱۶۹	دلایل اهمیت چاه‌های عشایری منطقه در جذب گردشگران
۱۷۷	جنگل بناب
۱۷۸	جنگل بناب و احداث پارک آبرو
۱۷۸	چشمه‌های گمبان
۱۸۰	نتیجه گیری
۱۸۱	منابع و مأخذ
۱۸۱	الف: منابع کتابخانه‌ای
۱۸۴	ب: منابع میدانی

www.ketab.ir

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۷۳	شکل (۱-۲): طبیعت گردی به مثابه یک فرصت
۷۴	شکل (۲-۲): تهدیدهای بالقوه طبیعت گردی
۸۳	شکل (۱-۳): نقشه موقعیت شهرستان ارسنجان در استان فارس
۱۸۹	شکل (۲-۳): تصاویری از پوشش گیاهی شهرستان ارسنجان
۱۹۰	شکل (۳-۳): نقشه راه‌های ارتباطی ارسنجان با شهرستان‌های اطراف
۹۳	شکل (۴-۳): تصویر قرارداد جامعه ایمن ارسنجان
۱۸۹	شکل (۵-۳): تصاویری از شهر ارسنجان و باغ‌های اطراف
۲۰۳	شکل (۱-۴): نقشه جاذبه‌های گردشگری شهرستان ارسنجان
۱۹۱	شکل (۲-۴): پارک جنگلی بناب ارسنجان
۱۹۱	شکل (۳-۴): اردوگاه شهید رجایی ارسنجان
۱۹۱	شکل (۴-۴): تصاویری از جنگل تنگ اشکن
۱۹۱	شکل (۵-۴): تصاویری از دریاچه طشک
۱۹۱	شکل (۶-۴): قله دالانشین کوه خم
۱۹۲	شکل (۷-۴): کوه خم
۱۹۳	شکل (۸-۴): تصاویری از گمب‌های گمبان
۱۹۳	شکل (۹-۴): چشمه چک چک
۱۹۳	شکل (۱۰-۴): چشمه گنوه
۱۹۳	شکل (۱۱-۴): چشمه زالواک

- شکل (۴-۱۲): چشمه تگرگین ۱۹۳
- شکل (۴-۱۳): سنگ و درخت ۱۹۴
- شکل (۴-۱۴): چشمه خانی ۱۹۸
- شکل (۴-۱۵): طاق پیرباصفا ۱۹۴
- شکل (۴-۱۶): طاق پیر قوچ ۱۹۸
- شکل (۴-۲۰): تل تیموران ۱۹۵
- شکل (۴-۲۱): ایوان قدمگاه ۱۹۵
- شکل (۴-۲۲): بندوبست گمبون ۱۹۵
- شکل (۴-۲۳): بندبست ۱۹۵
- شکل (۴-۲۴): بند تنگ اشکن ۱۹۵
- شکل (۴-۲۵): فیات اناب ۱۹۵
- شکل (۴-۲۶): حوض بی بی ۱۹۶
- شکل (۴-۲۷): تل کاخ ۱۹۶
- شکل (۴-۲۸): امامزاده علی ولی الله ۱۹۶
- شکل (۴-۲۹): امامزادگان کفر ۱۹۶
- شکل (۴-۳۰): امامزاده سلطان سیدعلی ۱۹۶
- شکل (۴-۳۱): مسجد جامع عتیق ارسنجان ۱۹۷
- شکل (۴-۳۲): مدرسه سعیدیه ارسنجان ۱۹۷
- شکل (۴-۳۳): گلزار شهدا ۱۹۷
- شکل (۴-۳۴): گلستان شهدای گمنام ۱۹۷
- شکل (۴-۳۵): هتل و رستوران فردیس ۱۹۷
- شکل (۴-۳۶): پارک شهر ۱۹۷
- شکل (۵-۲): سیستم طبقه بندی آسایش حرارتی مورد استفاده در برآورد شاخص اقلیم گردشگری ۱۵۳
- شکل (۵-۳): نمودار چگونگی توزیع ماهانه شاخص اقلیم آسایش گردشگری (TCI) در ارسنجان ۱۵۸

- شکل (۵-۱۸): نقشه مسیرهای صعود به قله دالانشین ارسنجان ۲۰۰
- شکل (۵-۱۹): تصاویر تعدادی از چاه‌های عشایری ارسنجان ۲۰۱
- شکل (۵-۲۱): نقشه پارک جنگلی بناب ارسنجان ۲۰۲
- شکل (۵-۲۲): نقشه اردوگاه شهید رجایی جنگل بناب ارسنجان ۲۰۱
- شکل (۵-۲۳): نقشه مجموعه تفریحی-تاریخی گمبان شهرستان ارسنجان ۲۰۳

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۷۲	جدول (۱-۲): مقایسه گردشگری پایدار و غیر پایدار
۹۰	جدول (۱-۳): مقایسه تعداد راه‌های ارتباطی کل استان با شهرستان ارسنجان
۹۵	جدول (۲-۳): اطلاعات جمعیتی شهرستان ارسنجان طی سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵
۹۵	جدول (۳-۳): جمعیت و نرخ رشد شهر ارسنجان (۱۳۴۵-۱۳۸۵)
۹۵	جدول (۴-۳): وضعیت مهاجرین وارد شده به شهر ارسنجان (درصد)
۱۱۰	جدول (۱-۴): فهرست جنگل‌های ارسنجان
۱۲۱	جدول (۲-۴): فهرست گردشگاه‌های طبیعی شهرستان ارسنجان
۱۳۲	جدول (۳-۴): فهرست مهمترین آثار تاریخی شهرستان ارسنجان
۱۳۶	جدول (۴-۴): فهرست آثار مذهبی شهرستان ارسنجان
۱۳۷	جدول (۵-۴): فهرست اماکن اقامتی و رفاهی شهرستان ارسنجان
۱۵۱	جدول (۱-۵): مؤلفه‌های مؤثر بر شاخص اقلیم آسایش گردشگری (TCI)
۱۵۲	جدول (۲-۵): مقادیر عددی شاخص اقلیم گردشگری و نامگذاری گروه اقلیمی مربوط به آن
۱۵۳	جدول (۳-۵): نحوه طبقه‌بندی متغیر بارش در شاخص اقلیم گردشگری
۱۵۴	جدول (۴-۵): نحوه محاسبه زیر شاخص ساعات آفتابی

جدول (۵-۵): نرمال‌های ماهانه متغیرهای هواشناسی مؤثر در محاسبه

TCI (ایستگاه سینوپتیک ارسنجان) ۱۵۵

جدول (۶-۵): رتبه‌های مربوط به مؤلفه‌های مؤثر بر شاخص اقلیم گردشگری

ارسنجان ۱۵۶

جدول (۷-۵): مقادیر عددی شاخص اقلیم گردشگری (TCI) ارسنجان ۱۵۷

جدول (۸-۵): مشخصات برترین دهنه (دره)‌های منتهی به قله دال‌نشین ۱۶۴

جدول (۹-۵): فهرست اماکن مهم در راه صعود به قله‌های کوه خم ۱۶۵

جدول (۱۰-۵): فهرست چاه‌های عشایری شهرستان ارسنجان ۱۷۰

جدول (۱۱-۵): مشخصات گمب‌های منطقه گمبان ۱۷۹

چکیده

شهرستان ارسنجان به علت دارا بودن شرایط ویژه جغرافیایی، برخورداری از آب و هوای لطیف و معتدل، مناظر بدیع طبیعی و آثار تاریخی در رده مناطق گردشگری استان فارس و حتی کشور می‌تواند به حساب آید. بنابراین شناخت و تعیین نواحی با ارزش گردشگری این منطقه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این پژوهش با این فرضیه مورد بررسی قرار گرفته است که جاذبه‌های طبیعت‌گردی ارسنجان گوناگون بوده و آمایش آن می‌تواند نقش مهمی در جذب گردشگر داشته باشد.

پژوهش در رابطه با این موضوع برای اولین بار در سطح شهرستان صورت گرفته و با توجه به این که در منابع موجود، فقط تعدادی از جاذبه‌های گردشگری ارسنجان نام برده شده است، پس هدف این پژوهش، معرفی کلیه قابلیت‌های گردشگری شهرستان ارسنجان، آمایش جاذبه‌های آن و همچنین تعیین مناسب ترین مکان‌ها جهت گردشگری می‌باشد.

با توجه به بررسی‌های انجام شده در مورد ویژگی‌های طبیعی و انسانی، مناطق ویژه‌ای در شهرستان شناسایی شد که قابلیت بارگذاری تفریحی- گردشگری را به لحاظ منطقه‌ای و ملی دارا می‌باشد. از جمله این موارد می‌توان به آثار طبیعی همچون جنگل بناب، جنگل تنگ اشکن، چشمه‌های گمبان،

دریاچه طشک، ارتفاعات کوه خم و آثار تاریخی چون ایوان قدمگاه، تل تیموران و بندوبست گمبان اشاره نمود.

با بررسی‌های صورت گرفته قبل از شروع این پژوهش، در رابطه با گردشگری ارسنجان آمار و اطلاعات ضعیفی وجود داشته و حتی نقشه یا جدولی که موقعیت و مشخصات اماکن گردشگری در آن ذکر شده باشد، در سطح استان و شهرستان وجود نداشت که برای نخستین بار، انواع دقیق نقشه از جمله نقشه راه‌ها، نقشه جاذبه‌های طبیعت گردی و جاذبه‌های انسانی، نقشه پارک جنگلی بناب و اردوگاه شهید رجایی، نقشه کوهنوردی کوه خم و نقشه مجموعه گردشگری گمبان با استفاده از GPS و نرم افزار GIS ترسیم شد و تمامی مکان‌های مربوط به گردشگری در آن علامتگذاری و در کنار آن جداول مربوطه نیز تهیه گردید.

بدیهی است که نتایج حاصل از این پژوهش، مبنایی جهت برنامه‌ریزی‌های آتی به منظور بهره برداری‌های گسترده از گردشگری می‌تواند باشد. این پژوهش با استفاده از روش اسنادی، میدانی و توصیفی به تجزیه و تحلیل موضوع پرداخته و سعی در نشان دادن راهبردهایی در این زمینه خواهد داشت.

واژگان کلیدی: شهرستان ارسنجان، گردشگری، آمایش، طبیعت گردی.